

ГЕНДЕРНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЕКОЛОГІВ

Шароватова О.П., к.п.н., доцент,

Морозов А.І., к.т.н., доцент

Національний університет цивільного захисту України

Сучасний заклад вищої освіти – це спільнота, яка формує високоосвічену, національно свідому, чесну, небайдужу, творчу особистість, здатну незалежно мислити і професійно діяти згідно з принципами добра та справедливості, для розвитку відкритого і демократичного суспільства, його захисту від ризиків та викликів, що створює сучасна техногенно-екологічна та соціально-економічна ситуація у світі та Державі.

Саме на такому твердженні ґрунтується місія Національного університету цивільного захисту України (НУЦЗ України). Будучи закладом вищої освіти з особливими умовами навчання, НУЦЗ України створює, зберігає та поширює знання у природничій, технічній, суспільній і гуманітарній наукових сферах, пов'язаних із забезпеченням цивільного захисту населення і територій України. Університет встановлює і дотримується найвищих стандартів якості викладання та навчання, академічної свободи й інклюзивності, відданий цінностям, серед яких і забезпечення рівних прав усіх учасників освітнього процесу.

Важливість забезпечення рівних прав усіх громадян України через політику гендерної рівності визнано чинним законодавством України, що підтверджено національними нормативно-правовими актами, а також ратифікованими міжнародними документами, серед яких: Конституція України, яка проголошує, що «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом»; Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.12.2005 р.; Закон України «Про засади запобігання та протидію дискримінації в Україні» від 06.09.2012 р.; Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. тощо.

Сьогодні впровадження принципу гендерної рівності є одним з пріоритетів і Державної служби України з надзвичайних ситуацій, до структури якої належить Національний університет цивільного захисту України. З метою розширення прав і можливостей жінок, а також зміцнення їхньої ролі у процесі здійснення національних реформ, за підтримки громадянського суспільства Служба порятунку забезпечує виконання зобов'язань щодо гендерної рівності, зокрема Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації (CEDAW), Пекінської платформи дій, а також резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека».

Є очевидним, що усі сучасні прогресивні політики, програми та заходи мають соціальні та гендерні наслідки і впливи.

30 вересня 2019 року Президент України видав Указ «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [1], спираючись на проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 р. № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку, в яких, поряд із питаннями екологічного і соціально-економічного змісту, звертається увага і на забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат (Ціль 5).

Тож, гендерна нерівність впливає і на довкілля. Гендерні відносини впливають на розвиток сімей, громад, регіонів та держав, що впливає на процедури прийняття рішень щодо довкілля та управління ресурсами. Ні у жінок, ні у чоловіків немає

вродженої схильності до більшої чи меншої екологічно свідомої поведінки. Відмінності у моделях поведінки людей пов'язані з гендерними ролями, а тому те, як жінки та чоловіки розпоряджаються ресурсами, слід враховувати у стратегіях і політиках, які сприяють захисту довкілля, тобто робити їх гендерно-чутливими. Оскільки втручання у довкілля не є гендерно нейтральною діяльністю, воно матиме різні наслідки для жінок і чоловіків [2].

Прикладом гендерноорієнтованих екоініціатив є Премія «Земля жінок» (з 2001 року). Ціллю програми є підтримка жінок у їх боротьбі за збереження навколишнього середовища. Проект допомагає жінкам-екоактивісткам бути почутими. В Україні проект з'явився у 2010 році.

Усе вищезазначене знаходить своє віддзеркалення, зокрема, у межах реалізації в НУЦЗ України освітньо-професійної програми «Екологічна безпека» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія».

При підготовці майбутніх фахівців-екологів формуються відповідні компетентності, які є основою освітнього компонента загального обов'язкового блоку «Гендерні основи безпеки та професійної діяльності», а саме: здатність діяти соціально відповідально та свідомо, з урахуванням гендерної рівності; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Вивчення даного освітнього компонента забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання, як: брати участь, з урахуванням гендерних питань під час професійної діяльності, у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля; розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні тощо.

Пропонована для вивчення тематика, поряд із питаннями особливостей гендерної рівності, гендерних аспектів безпеки професійної діяльності, насилля в сім'ї і на робочому місці, інтегрування рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сектор безпеки і оборони України, розкриває і гендерний паритет у сфері охорони навколишнього середовища, що деталізується через такі проблемні питання, як: гендер і довкілля; гендер-екологія-здоров'я; гендерна перспектива сфери захисту довкілля в Україні; гендерні аспекти екологічного активізму тощо.

Позитивною практикою реалізації описаного освітнього контенту, поряд із відвіданням занять за розкладом, є активна участь здобувачів вищої освіти у тематичних заходах, віднесених до неформальної освіти, що в умовах реалій сьогодення підтверджує прагнення студентства до розширення обізнаності з вищеокреслених питань сучасного демократичного суспільства і засвідчується наявністю отриманих ними на відкритих платформах відповідних сертифікатів («Я знаю гендер», «Жінки та чоловіки: гендер для всіх», «Гендерна рівність та протидія сексуальним домаганням у військовій сфері» [3], Тренінг «Гендер та довкілля» для вікіспільноти [2] тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України від 30.09.2019 р. «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
2. Тренінг «Гендер та довкілля» для вікіспільноти». URL: <http://surl.li/gcdjo>
3. URL: <https://courses.prometheus.org.ua/courses>